

stremam hanc sententiam fidei adversari autumat (1); at contra Petrus Godoy Or. Pr. Oxoniensis episcopus: « Sententia, inquit, concedens parvulis naturalem beatitudinem nullam censuram contra fidem meretur (2); » imò et à temeritatis notâ alienam affirmat.

Quid igitur dicendum in tantâ sententiarum discrepantiâ? Hæc scilicet: 1° de fide esse parvulos non baptizatos à supernaturali beatitudine in perpetuum excludi, quod mox vindicabimus adversus Protestantés et Socinianos; 2° de fide non esse pati vel non pati poenam sensûs tum ante tum post resurrectionem; 3° de fide non esse hos parvulos aliquâ affici tristitiâ ex privatione visionis beatificæ; 4° permiscendam non esse sententiam illorum theologorum, qui beatitudinem aliquam naturalem pueris non baptizatis concedunt, cum errore Pelagianorum; quia etsi daretur, secûs ac Bolgenio videatur, Pelagianos naturalem beatitudinem ejusmodi parvulis concessisse, non autem supernaturalem (3), attamen immenso adhuc intervallo discrepat hæc theologorum sententia ab errore Pelagiano. Etenim Pelagiani, ut ex universo ipsorum systemate constat, hanc beatitudinem tribuebant infantibus sine baptismo decedentibus sine morte peccati, ita ut exclusio ab intuitivâ Dei visione non haberet rationem damnationis neque poenæ damni, sed esset naturalis illorum puerorum conditio. Contra verò theologi, de quibus loquimur, hanc ipsam naturalem beatitudinem cum morte peccati apertè adstruunt, ac propterea exclusionem à gloriâ supernaturali tanquam poenam ac damnationem habent. Quapropter meritò à Pio VI, in Const. dogmaticâ *Auctorem fidei*, synodi Pistoriensis propositio, quæ est 26, ac ita se habet: Doctrina, quæ velut fabulam Pelagianam explodit locum illum inferorum (quem limbi puerorum nomine fideles passim designant), in quo animæ decedentium cum solâ originali culpâ poenâ damni citra poenam ignis puniuntur; perinde ac si hoc ipso, quod qui poenam ignis remouent, inducerent locum illum, et statum medium expertem culpe et poenæ inter regnum Dei et damnationem æternam, qualem fabulabantur Pelagiani, falsa, temeraria, in scholas catholicas injuriosa declaratur (4).

(1) L. c. c. 2, n. 1.

(2) In 1, 2, q. 85. De peccato orig. tract. 4, disp. 58, § 8, n. 146.

(3) Bolgeni in op. Stato dei bambini morti senza battesimo. Macerata 1787, p. 2, c. 2. Sed conf. Petavius lib. 9 de Deo, qui est primus de prædest. c. 10 et 11, necnon in lib. De Pelagian. et Semipelagian. hæresi c. 5.

(4) Non dubito quin auctores illi catholici, qui fortasse nimis acerbè ejusmodi opinionem perstrinxerunt, mitius saltem de eâ locuti fuissent, si hoc Sedis apostolicæ oraculum jam prodidisset. Ita Petavius, qui locis cit. præsertim l. 4 de Deo, c. 40, § 8, affirmare non dubitat eos, qui negant poenâ ignis infantés creari, calumniandæ Scripturæ ac novæ hæresis occasio- nem subministrare; imò verò etiam Bertius, qui in diss. Della dottrina teologica contenuta nella divina commedia di Dante, de Alighiero conqueritur, quod infantés primo potius inferorum circulo collocaverit ad quem inferni flamma non pertingit, quàm in secundo dicens: « Nostra opinione ella è, salva la riverenza al Maestro delle sentenze, all'angelico S. Tom-

Ex animadversione autem postremo loco positâ via patet, quâ facilè inter se conciliantur diversæ et ad speciem contrariæ theologorum sententiæ circa statum horum infantum; sub duplici enim respectu spectari potest ejusmodi status, nempe aut in se aut relative, ut præfertur; si spectetur relative ad supernaturalem beatitudinem, ex quâ per peccatum originale infantés exciderunt, habet talis status rationem poenæ et damnationis: sunt præterea ejusmodi infantés à Deo, saltem negativè, aversi, etc. Si verò spectetur idem status in se sive absolute, cum per peccatum, ut suo loco expendimus, de naturalibus nihil amiserint, talis erit ipsorum conditio, qualis fuisset, si Adam neque peccasset, neque elevatus ad supernaturalem statum fuisset, id est, in conditione puræ naturæ (1). « Sibi (Deo) conjunguntur per participationem, ut inquit S. Thomas, naturalium honorum: et ita etiam de ipso gaudere poterunt naturali cognitione et dilectione (2). »

Ex quibus patet S. Thomam his infantibus tribuere bona naturalia et aliquem naturalem amorem et gaudium, prout animadvertunt Th. de Lemos (3) et Billuartius (4). Idem præterea Angelicus doctor (5) fusiùs ostendit hos parvulos nullam subire poenam sensûs, et ad auctoritatem desumptam ex Matth. 28 respondet neque ad infideles, neque ad ejusmodi infantés judicium illud discussionis honorum et malorum operum pertinere, in quibus non est fides fundamentum meritum omnium (6); præterea voces supplicii, tormenti, gehennæ, cruciatus æterni, quibus designant Auctor Hypognotici, Fulgentius et Gregorius M. parvulorum statum esse largè accipiendas pro poenâ, ut accipiatur species pro genere, sicut etiam in Scripturis quælibet poena figurari consuevit. » Addit in-

maso, al sottilissimo Scoto, al serafico S. Bonaventura e ai loro dotti seguaci meritevolmente dovuta, che nel prossimo cerchio, dove stride inoltre la fiamma, rim- chiudere que' pargoletti e que' gentili si debbano... Rifiuta di vantaggio (Dantes) la fallace dottrina d'alcuni scrittori, che di qualsivoglia dolore gli credettero affatto privi (talis est sententia S. Thomæ) quasi laggiù nel limbo con puerili trastulli divertendosi giuocar sogliano a pari e caffè, ed una canna, ovvero un bastone aggavignando, andarsene a cavalluccio, siccome de' viventi fanciulli canto il Venosino: Luderè par impar, equitare in arundine longâ. » (Dante opera, edit. Ven. Zatta vol. 3.)

Ergo, ne talia dicantur de ejusmodi pueris, debebunt ipsi flammis stridentibus æternum comburi?

(1) « Quanti homini dignum est competere, » inquit Ambros. Catharinus in lib. De statu puerorum sine baptismo decedentium.

(2) In 2, d. 53, q. 2, a. 2 ad 5. Conf. etiam Less. De divin. perfect. l. 13, qui est De justitiâ et irâ Dei c. 22, n. 143, seqq.

(3) Panoplia gratiæ, t. 1, tract. 1, c. 25, p. 55, col. 1, Leod. 1676.

(4) In 1, 2, S. Th. t. 2, diss. 7, a. 6, § 2.

(5) In 2, dist. 53, q. 2, ar. 1. Conf. de Rubéis diss. cit. De peccato origin. c. 74. Suarez. De pecc. orig. disp. 9, sect. 6.

(6) In 1, dist. 47, q. 1, a. 5, ubi ad tert. quæst. inquit: « Infideles condemnabuntur ut hostes, qui consueverunt apud homines absque meritoria audientia exterminari. » Conf. ib. ad quartam quæst.

super: « Ideò sancti tali modo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asserebant in parvulis nullum peccatum esse, nec eis aliquam poenam deberi (1). » In quæstione 5 de Malo pergit ostendere quomodò infantés nullâ afficiantur tristitiâ ob amissam beatitudinem supernaturalem, solvitque eas difficultates quæ obstare videntur, quarum responsionum summa ad hæc duo præcipua capita revocatur. I. Pueros illos cognoscere visionis divinæ gloriæ beatissimam concessam, ac se ab illâ exclusos esse, et hanc privationem esse poenam peccati alienâ Adami voluntate contracti, sed illos tamen non dolere, tum quia cognoscunt se ad illam gloriæ consequendam per actus liberi arbitrii nullam habuisse proportionem; tum quia cognoscunt talem poenam incurrisse, quam vitare nullo modo poterant; tum demùm quia eorum ratio, aut voluntas, cum recta sit, ut ipse loquitur, et nullo obliquata peccato (personali), perturbari non debet de eo quod in ipsis non fuit, ut vitaretur. II. Hos pueros cognoscere ad aliquam beatitudinem sese conditos esse, sed minimè cognoscere hanc beatitudinem positam esse in visione clarâ Dei, ideirco ignorare tum se ab illâ exclusos, tum peccatum alienâ voluntate contractum, ac poenam inflictam, positamque in privatione visionis divinæ, adeoque de ejus amissione non dolere, sed hoc, quod per naturam habent, sine dolore possidere (2).

Nos verò his dimissis, quæ salvâ fide, omni quæ temeritatis notâ seclusâ, quilibet tueri ac sequi potest, hoc unum animadvertimus, non esse scilicet permiscendas opiniones privatorum cum Ecclesiæ doctrinâ, quæ liberam unicuique potestatem facit, quam maluerit, sententiam sectari. Pessimè proinde se gerunt increduli, dum in religionem ac fidem insurgunt, quod dogmata horribilia et rationi contraria credenda proponant, religioni ipsi privatorum theologorum placita tribuentes, quamvis Ecclesia nunquam ea suo suffragio probaverit (3), imò, ut vidimus, eos damnavit qui no-

(1) Q. 5, De malo ar. 2 ad 1. Conf. etiam De Rubéis diss. cit. c. 75, § 3. Ex his constat scholasticos, qui emollire studuerunt asperas nonnullorum Patrum locutiones, eos vidisse ac legisse, ideoque non satis æquum de iis judicium tulisse Card. Noris., dum in Vindiciis August. p. 974, ed. Veron. 1729, scripsit: « Qui (Scholastici) si in Patrum voluminibus tantùm studii ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò S. Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitudinem attinet, hominum mentibus tam altè intrussissent. »

(2) Conf. De Rubéis l. c. c. 75, § 6.

(3) Conf. Spedalieri. Analisi dell' esame critico di Nic. Freret. cap. 9, art. 9, § 11, seqq., demùm § 17, ubi in notâ (a) scribit: « Il signor Leibnizio disperando di conciliare questa dottrina (dell' affliggente opinione, che assegna la pena del fuoco al peccato originale di cui si fagnano i Deisti) dice Diss. de confor. rat. et fidei n. 59, p. 506: *Talis igitur fidei triumphus festivis ignibus similis foret, qui post acceptam cladem accendi solent. Huc referenda est doctrina de infantum non baptizatorum damnatione, quam Nic. colius veluti peccati originalis consecrarium nobis obtrudit.* Potrei citare moltissimi altri eretici, che

tam inusserunt doctrinæ eorum qui poenam sensûs in ejusmodi infantibus non admittunt.

Interim adversus novatores illos et Socinianos, qui infantés sine baptismo decedentes æternam consequi salutem autumant, sequentem statuimus propositionem, quæ dogmatica est.

PROPOSITIO. — *Infantes ex hac vitâ sine baptismo decedentes ad æternam salutem pervenire non possunt.*

De fide est; in symbolo enim Nicæno-Constantinopolitano quilibet profiteri tenetur: « Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum. » Quid statuerint concilia œcumenica Lugdunense et Florentinum superiùs retulimus. His addimus definitionem concilii Trident. quod sess. 5, can. 4, hanc errorem proscriptis: « Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiamsi fuerint à baptizatis paren-

« hanno rigettata questa opinione, come Canzio, Steinahofer, ecc., benchè il loro sistema gli obblighi di ammetterla. » Conf. etiam art. 10, ubi tuetur doctrinam S. Thomæ, S. Bonaventuræ, et Scoti atque observat doctrinam S. Thomæ circa horum infantum conditionem non esse nisi consecrarium doctrinæ ejusdem S. Doctoris de possibilitate statûs puræ naturæ.

Non abs re erit hic aliud subijcere ex Leibnizio testimonium, quod Spedalieri nosse non poterat, ex Systemate theologico ab Emery evulgato, p. 344: « Lignum infantum, inquit, seu locum ubi animæ solam poenam damni, non verò poenam sensûs patiuntur, non ausim improbare, cum in Ecclesiâ passim defendatur à viris summæ doctrinæ ac pietatis, ac justitiæ divinæ satis consentaneus videatur. Neque enim eos laudare possum, qui, quemadmodum ipsi nil nisi extrema norunt, ita etiam Deum facere arbitrantur. »

Hic autem animadverto, etsi verum est, quod scribit Bellarminus lib. 6 De amiss. grat. et statu pecc. c. 2: « Misericordiam nostram erga parvulos jam defunctos nihil eis prodesse, et contra nihil eis obesse sententiæ nostræ severitatem: multum autem nobis obesse, si ob inutilem misericordiam erga defunctos, pertinaciter aliquid contra Scripturas aut Ecclesiam defendamus; ideirco non affectum quemdam humanum, quo plerique moveri solent, sed Scripturæ, conciliorumque Patrum sententiam consulere et sequi debemus; » etsi, inquam, hæc verissima sunt, attamen cum Scripturæ nihil prorsus de hæc ejusmodi parvulorum poenâ sensibili apertè tradant: cum Ecclesiæ Patres inter se sint discrepantes; cum nemo unquam ex Patribus Græcis neque ex Latinis ullus ante S. Augustinum quidpiam de eadem doceat, imò aliqui, ut vidimus, quandam iis naturalem felicitatem tribuant; cum Ecclesia nihil definiverit, imò potius censurâ Romani pontificis perstrinxerint eos qui tanquam Pelagianam tradunt illorum Tr. sententiam, qui hos infantés sine poenâ sensûs fore docuerunt; patet nullum periculum in hæc sententiâ tuendâ inesse. Ast solliciti præterea esse debemus, ne sub obtentu rigidioris doctrinæ exponamus doctrinam catholicam incredulorum oppugnationibus, qui eam veluti absurdam ob hanc causam tradunt, quod nunc maximè cavendum est. Hæc porro semper fuit Jansenianorum fraus, ut religionem christianam proderent. Cæterum si juxta Bellarminum in hæc quæstione debemus Scripturas, Patres, ut ipse ait, et concilia consulere et sequi, quare hæc ipse deserit, vel saltem benignè interpretari admittit dum amovet ab his infantibus poenam sensûs, nec nisi animi tristitiâ ipsos affligi autumat? Nec tamen vel unus est ex vetustioribus, qui ejusmodi infantés hæc nominatim poenâ, quæ in solâ tristitiâ consistat, puniri asserat.

tibus orti; aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam... anathema sit. Perstringit autem ejusmodi postrema definitio non solum Vincentium Victorem qui autumat, teste S. Augustino, infantes sine lavacro decedentes pervenire ad æternam salutem, sed præterea Calvinianos, qui docent saltem filios fidelium perventuros ad supernaturalem beatitudinem, eò quòd ipsis originalis noxa non imputetur ob eam quæ Abrahæ facta est ejusque semini promissionem, quos idcirco affirmant sanctos nasci et Ecclesiæ membra. Ferit insuper Zwinglianos, quibuscum error Calvini communis est, nec non Socinianos, qui pro certo habentes nullum contrahi peccatum originale, inde concludunt baptismum conferri tantum ut signum externæ fidei professionis, quo Christiani à reliquis populis diversæ professionis secernantur: unde nil mirum si et ipsi æternæ salutis viam omnibus indiscriminatim infantibus patere asserant, rejiciantque baptismi necessitatem ad salutem consequendam. Jam verò doctrinæ catholicæ veritatem luculenta evincunt Scripturarum ac traditionis testimonia. Pervulgata certè sunt ac decretoria Christi verba Joan. 3, 5: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Eadem igitur ratione quæ necessaria est carnalis generatio, quæ ex Adam originem trahat, ut quis in hanc vitam nascatur, et contrahat originalem noxam, ita absolute necessitatis est regeneratio in Christo, ut quis ab eadem culpâ liberetur et vitam æternam consequatur. Hoc autem sensu accipienda esse allata Christi verba testis est tota antiquitas ecclesiastica, ut patet 1° ex sollicitudine totius Ecclesiæ, ne quis infans absque baptismo moreretur, quam nec Pelagianus infuati sunt; 2° ex vetustissimis synodis in causâ Pelagianorum celebratis; in Diospolitana autem synodo, Pelagius ut Catholicus haberetur anathematizare compulsus est: *infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam.* Hæc enim negatâ (ita arguebat S. Augustinus Ep. 196 ad Paulinum), quid nisi mors æterna remanebit? Sic pariter duæ synodi Carthaginensis et Milevitana, an. 416, celebratæ, prout legitur in epistola synodica ad S. Innocentium datâ, hæc statuerunt: *Quicumque negat parvulos per baptismum Christi à perditione liberari et salutem percipere posse; anath. sit.* Hoc autem decretum an. 417 confirmavit Innocentius; 3° ex illis omnibus Patribus, quorum testimoniis ostendimus propagationem peccati originalis, quæ huc denuò revocare non vacat. Sic porro S. Augustinus urgebat Vincentium Victorem: nemo regnaturus est cum Christo, qui non fiat membrum Christi, nemo autem fit membrum Christi, nisi aut baptizatus in Christo, aut morte pro Christo (1). Jam verò, qui non regnaturus est cum Christo, quid ipsi superest, nisi ut in perpetuum arceatur à Christo, seu ab æternâ salute? Verùm de his iterum, ubi de necessitate baptismi.

(1) L. 1, n. 40.

Difficultates.

I. Obj. Calvinus, Deus, Gen. 17, 7, Abraham omnium fidelium patrem sic allocutus est: *Statuam pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus tuis, fœdere sempiterno: ut sim Deus tuus, et seminis tui post te.* Christianorum ergo filii, qui sunt ex promissione, sanctitatem habent ex fœdere sempiterno, in quo sunt inclusi. 2° Quare testatur Apostolus I Cor. 7, 14: *Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem... alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.* Solâ igitur alterutrius parentis sanctitate id consequuntur, quin baptismum indigeant. Quamobrem, inquit Calvinus, sicut Judæorum liberi, quòd ejus fœderis hæredes (cum Abraham initi) facti, ab impiorum liberis discernentur, semen sanctum vocabantur: eadem etiam nunc ratione sancti censentur christianorum liberi, vel altero duntaxat parente geniti; et Apostoli testimonio differunt ab immundo idololatrarum semine (1). — Resp. ad primum; dist.: Christianorum filii, filii spirituales Abrahæ sunt regeneratione, concedo; carnali natiuitate, nego. Alioquin quomòdò ad ipsum Abraham mysticè spectassent gentes, quæ ex ejus semine non erant? Sic Judæorum filii semen sanctum etiam ante circumcisionem vocabantur; id tamen ex solâ sanctitate legali, non autem ex verâ sanctitate, quæ eorum animam emundaret, ac idoneam propterea efficeret ad salutem. Hanc autem sanctitatem vel ipsâ circumcissione consequerentur, ut nonnulli ceresent; vel antiquiorum patrum sacramento, quod æquè pro feminis valeret. Quòd si propterea Hebræorum filios ante octavum circumcisionis diem ex hæc vitâ decedere contigisset, vel peribant æquè ac pueri nostri, qui sine baptismo moriuntur, vel si adhuc salutem obtinebant, argumento est circumcisionem non ad salutis prærogativam Abrahæ datam, ut inquit Tertullianus, sed ad characterem tantum externiorem, quo Hebræi à gentibus distinguerentur. Ad secundum, dist.: Apostolus vocat sanctos filios à fidelibus parentibus procreatos sanctitate analogicâ, dispositivâ et improprie dictâ, concedo; sanctitate formali, ut aiunt, nego. Alioquin cum sanctificatum dicat virum infidelem per mulierem fidelem et vicissim, sanctus habendus esset et quidem sanctitate proprie dictâ impurissimus Jovis ac Veneris cultor, quod nemo dicet.

(1) Inst. l. 4, c. 16, § 6, conf. Petav. lib. cit. c. 11, § 7, ubi commemoratâ Calvinii ac Molinæ hæreticæ doctrinâ sic eos perstringit: *Quæ ex generali et absolute definitione, qualem ambo isti concipiunt, sequitur Judæos omnes, qui Dominum crucifixerunt, ac Judam ipsum traditorem, et sanctos et salvos omnino fuisse: utpote sanctificatos in utero. Nam ab Abrahamo, Isaaco et Jacobo omnes oriundi sunt viri sanctissimi: quorum proinde filii et ipsi sancti ex utero; et horum deinceps posterius ad illos usque cum eadem sanctitate nati sunt. Ea porro ubi semel animos occupavit, nunquam amittitur, et adjunctam habet perseverantiam ac certam salutis possessionem, nempe juxta Calvinianum principium de inamissibilitate semel adeptæ justificationis, § 8, ostendit quàm mirifice contra seipsum pugnent. Conf. etiam Bellarm. De amiss. grat. et stat. pecc. lib. 4, c. 14.*

II. Obj. cum Sociniani 1°: Durum est innocentes infantes æternum damnari; 2° atque ab æternâ beatitudine in perpetuum arceri ob culpam non suam, cum per ipsos præsertim non steterit, quominus sibi applicaretur Christi meritum ex defectu baptismi, ad quem pervenire non potuerunt vel ex eo quòd eos ante diem mors sustulit, priusquam in lucem ederentur, vel ex culpâ et infidelitate parentum, quorum aliqui nihil penitus de ipso baptismate noverunt. Ergo. — Resp. ad primum, Dist.: Si damnationis nomine significaretur pœna sensûs, transeat; si significatur tantum pœna damni, subd. Ita ut per ipsam gravi afficerentur tristitiâ, iterum transeat; si vel levi vel nullâ, prout cum pluribus aliis juxta dicta docet S. Thomas, nego. Hæc verò omnia transmisiimus, cum Ecclesia nihil circa ea decreverit, ac Patres et theologi in diversas sententias abeant. Hinc ejusmodi infantes per hanc damnationem id solum non consequerentur, quod Deus ex suâ liberalitate naturali hominis conditioni adjecit. Ad secundum, dist.: Naturali, transeat; supernaturali, nego id durum videri; cum enim elevatio ad ordinem supernaturalem, ut ostendimus ex Ecclesiæ doctrinâ, sit omnino gratuita, ac naturæ prorsus indebita, infantes qui peccato nascuntur infecti privantur atque excluduntur ab illâ beatitudine supernaturali, ad quam jus nullum habere possunt, nisi per gratiam ad quam nunquam pervenerunt, ac in eâ conditione relinquuntur, in quâ conditi fuissent, nisi pro suâ largitate Deus naturam elevasset humanam. Hæc autem conditio si nunc pœnæ rationem habet, id ex relatione extrinsecâ repeti debet, quam ad gratuitam habet naturæ elevationem ejusque lapsum. Quæ quidem pœna si spectetur quoad durationem et quoad bonum, seu objectum quo privatur, potest dici infinita; sed in se, quòd sæpius monuimus, non est nisi sequela naturalis humanæ conditionis. Neque Sociniani proinde, neque increduli aliquid habent, de quo conqueri possint, vel incusare divinam clementiam, vel catholicæ religioni succensere. Atque inde responsio patet ad cetera, quæ in difficultate ab iis proponuntur, quod scilicet nec per ipsos infantes steterit, quominus baptismum susceperint, vel alio modo sibi applicarentur merita Christi; sufficit enim, quod suum non habeat effectum conditio, sub quâ solâ voluit Deus, ut ipsi partem haberent ad indebitum beneficium.

Inst. Impossibile est infantes in perpetuum ab æternâ salute excludos, non inde magnâ saltem affici tristitiâ; sic enim rectè nonnulli argumentantur apud S. Thomam (1): 1° Dicit Chrysostomus: In damnatis gravior erit pœna, quòd Dei visione carebunt, quàm quòd igne inferni cremabuntur. Sed pueri visione divinâ carebunt. Ergo afflictionem spiritua-

(1) In II. sent. dist. XXXIII. q. 2. art. 2.

reant, videtur quòd afflictionem sentiant. 3° Immunitas à culpâ dolore pœnæ non minuit, sed auget. Non enim si aliquis non propriâ culpâ exheredatur, vel mutilatur, propter hoc minus dolet: ergo etiam quamvis pueri non propriâ culpâ tanto bono priventur, ex hoc eorum dolor non tollitur. 4° Sicut pueri baptizati se habent ad meritum Christi, ita non baptizati ad meritum Adæ; sed pueri baptizati ex merito Christi consequuntur præmium vite æternæ, ergo et non baptizati dolorem sustinent ex hoc quòd per demeritum Adæ æternâ vitâ privantur. 5° (1) Homo naturaliter appetit beatitudinem, tempus autem ipsius assequendæ est post hanc vitam; cum ergo illi qui cum peccato originali decedunt, beatitudinem non consequuntur, quia carent visione divinâ, videtur quòd afflictionem patientur. 6° De ratione pœnæ est quòd sit contraria voluntati: sed omne quod est contrarium voluntati, pœnam gignit: ergo si patiuntur aliquam pœnam, oportet quòd inde pœnam percipiant. 7° In perpetuum separari ab eo quod quis amat, est maximè afflictivum: sed pueri naturaliter Deum amant: ergo cum sciant se ab eo in perpetuum separatos, videtur quòd hoc non possit esse sine afflictione. Ergo. — Resp.: Trans. ant. Ad argumenta autem, quæ ex S. Thomâ afferuntur, placet iisdem S. doctoris verbis responsionem subjicere. Ad primum itaque respondet: In damnatis pro culpâ actuali, qui usum liberi arbitrii habuerunt, fuit appetitudo ad vitam æternam consequendam, non autem in pueris; et ideò non est similis ratio de utrisque. Ad secundum. Quamvis voluntas sit possibilem et impossibilem: tamen voluntas ordinata et completa non est nisi eorum, ad quæ quis aliquo modo ordinatus est; et si hæc voluntate deficiant homines, dolent, non autem si deficiant ab illâ quæ impossibilem est, quæ potius velleitas quàm voluntas debet dici. Non enim aliquis illud vult simpliciter: sed vellet, si possibile foret. Ad tertium, ad habendum proprium patrimonium, vel membra corporis sui, quilibet est ordinatus: et ideò non est mirum, si dolet quis de eorum amissione, si pro culpa suâ, sive pro alienâ eis privetur. Unde patet, quod ratio non procedit ex simili. Ad quartum, donum Christi excedit peccatum Adæ, ut ad Rom. 5 dicitur. Unde non oportet quòd pueri non baptizati tantum habeant de malo, quantum baptizati habent de bono. Ad quintum, animæ puerorum in peccato originali decedentium, cognoscunt quidem beatitudinem in generali, secundum communem rationem, non autem in speciali, ideò de ejus amissione non dolent. Ad sextum, pœna non semper respondet actuali voluntati: puta cum aliquis absens infamatur aut bonis etiam spoliatur, se ignorante: sed oportet quòd pœna semper sit vel contra actualem voluntatem, vel saltem contra inclinationem naturalem. Ad septimum, pueri in originali peccato

(1) Q. 5. De malo, art. 5.

« decedentes sunt quidem separati à Deo perpetuò, quantum ad amissionem gloriæ quam ignorant. » non tamen quantum ad participationem naturalium bonorum, quæ cognoscunt. »

CAPUT VII.

DE FUTURA CORPORUM RESURRECTIONE.

Fiducia Christianorum, resurrectio mortuorum, op timè inquiebat Tertullianus (1). Hæc enim spes semper aluit Christianorum pietatem, addiditque ad fortia quæque ferenda stimulos validissimos. Præter Sadducæos, corporum resurrectionem irriserunt Ethnici, impugnârunt antiquissimi Hæretici (2). Increduli eam impossibilem traducunt. Horum omnium partes tuendas sibi sumpserunt rationalistæ. Duo hic à nobis præstanda sunt. Ac primò hunc gravissimum fidei nostræ articulum propugnare ex Scripturis ac perpetuâ Ecclesiæ traditione debemus; secundò ostendere ipsum nulle modo rectæ rationi adversari.

Quæ priusquam aggrediamur, ut nobis moris est, nonnulla ut germanus totius controversiæ status etiam atque etiam pateat præmittimus. I. Resurrectio quam tuemur est *universalis* tam justorum scilicet, quam impiorum (3). II. In eâ nos corporum physica identitate resurgemus quam ex hæc vitâ decedentes obtinebamus, adeò ut omnes idem physicè corpus resumpturi simus quod per mortem amisimus. Ad hoc

(1) Lib. de resurrect. carnis n. 1.

(2) Tales fuerunt Simon Magus, Cerdo, Marcion, Manes aliique apud S. Epiphani. hæres. 64, ed. Petav. n. 12, seqq. Eosdem hæreticos resurrectionis impugnatores pariter recenset S. August. lib. De hæres. c. 18, seqq., qui præterea inquit: « In nullâ re tam vehementer contradicitur fidei christiænæ, quam de resurrectione mortuorum. » Conf. opp. Origen. ed. maur. t. 1, p. 859. not.

(3) Eo sensu diximus fore *universalem* resurrectionem, quatenus non solum justis sed improbi quoque debent resumere corpora sua, tum ut nos opponeremus nonnullis antiquis Hebræis et hæreticis autumantibus solos justos esse resurrecturos, secus ac fides docet, tum ut declinarem discrepantes Catholicorum sententias circa quæstionem de morte ab omnibus subeundâ. Etenim non pauci ex antiquis censent non esse morituros eos, quos dies supremus inter vivos reperiet, etsi existimant omnes fore immutandos juxta Græci textûs lectionem 1 Cor. XV, 51: « Non omnes quidem dormiemus, omnes tamen immutabimur. » Πάντες μὲν οὐ κοιμηθήσονται, πάντες δὲ ἀλλάξομεθα. Quo pariter sensu intelligunt illud ejusdem Apost. 1, Thess. 4, 15, seqq.: « Mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi. Deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera; » gr. v. 16: Οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτοι. Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπούμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρραβηθήσονται ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα. Ubi Apostolus loquitur in personâ eorum qui tunc vivi reperientur. Quod significatum pariter contendunt in symb. Apostolico, Constantinopolitano et Athanasiano illis verbis: « qui venturus est judicare vivos et mortuos. » Consultatur Estius in 4, dist. 43, § 7, qui ingenuè fatetur quod hæc quæstio non parum habet difficultatis, sive Scripturas sive Patrum sententias consulamus. » Expensis verò utriusque sententiæ momenti longè probabiliorem arbitrat opinionem eorum qui sentiunt omnes omninò esse morituros. Conf. etiam S. Th. suppl. q. 78, art. 1.

autem necesse non est, ut omnes et singulas materias particulas seu, ut vocant, moleculas quibus corpora nostra constant, Deus restituat, sed ad eam identitatem restituendam satis est, ut illas Deus excitet, quæ partem corporum nostrorum constituunt essentiali per quam unius corpus à corpore alterius distinguitur et secernitur, et ejusque individui proprium efficitur. Hæc enucleatius postea exponemus. III. Futuram proinde dicimus in universali resurrectione sexuum diversitatem, quam planè tollendam nonnulli obscuri hæretici fabulati sunt (4). Corpora enim restituentur in suâ respectivâ perfectione quæ unicuique competit. IV. Diversa tamen erit corporum resurgentium conditio pro diversitate statûs uniuscujusque. Gloriosa enim erunt justorum corpora, seu iis prædita dotibus quas recenset Apostolus, impassibilitate videlicet, claritate, agilitate et subtilitate (2), non tamen, ut aliqui commenti sunt, impalpabilitate et invisibilitate (3). Reproborum autem corpora gravia adeò atque deformia erunt, ut istorum respectu resurrectio potius ad ignominiam et novum supplicium conferat quam ad ipsorum bonum. V. Hæc rata sunt apud omnes Catholicos. Cætera autem quæ spectant ad ætatem, formam, staturam, ut vocant, partes corporis integrales, aliæque ejusmodi majori vel minori probabilitate à theologis, Scholasticis præsertim, statui solent (4). Quæ eum fidei dogma non attingant, ideò missa facimus, etsi non improbemus quæ communi præsertim calculo probantur.

Cum interim, quibus constringimur, angustiae non patiantur nos quæ recensuimus sigillatim vindicare, hinc in tuto posito præcipio ac fundamentali dogmate de corporum resurrectione, cætera veluti totidem collateralia ex vindicatis colligemus. Sit igitur

(1) Hic error tribuitur Origeni et nonnullis Armenis. Hunc errorem semper Patres impugnârunt. Conf. inter cæteros Hier. ep. 108, n. 22, 25, edit. Vallars, August. l. 22, de civ. Dei c. 17, Chrysost. Hom. 80, al. 71, in Matth. Euthymium Comm. in 4 evang. in biblioth. max. Patrum, ed. Lugd., t. 19, c. 53. Sanè Christus Luc. 11, 31, ait: « Regina austri surget in judicio eum viris generationis hujus, » ergo hæc regina retinebit suum sexum muliebrem, surget enim cum viris, adeòque non erit vir, ut alia non minus perspicua omittam.

(2) Ait enim Apostolus 1 Cor. 15, 42, seqq.: « Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale. » Has dotes manifestavit Christus in suo corpore è morte excitato, ipse autem est causa exemplaris resurrectionis justorum. Conf. S. Th. in suppl. q. 92 et seqq. conf. etiam Estium in 4 sent. d. 44, § 15.

(3) Ita quidem censuit Eutychius Constantinopolitanus antistes, qui sub Tiberio Constantino imperatore an. 582, docuit corpus humanum post resurrectionis gloriam fore impalpabile et invisibile. Agente tamen S. Gregorio Magno, qui tunc temporis Constantinopoli legatione fungebatur apud Tiberium, Eutychius ab hoc errore se recepit, atque, ut notum est, morti proximus, multis presentibus, pellem suam manum tenens aiebat: « Confitèor quia omnes in hæc carne resurgemus. »

(4) Conf. de his Suarez in 5 p., q. 53, disp. 44, sect. 1, seqq.

PROPOSITIO PRIMA.— Datur futura universalis corporum nostrorum resurrectio.

De fide est, ut patet ex fidei nostræ symbolis; nam in symbolo Apost. dicitur: *Credo carnis resurrectionem*; in Constantinopolitano: *Expecto resurrectionem mortuorum*; in Athanasiano: *Omnes homines resurgere habent cum corporibus suis*; tum ex conc. Later. IV, cap. Firmiter definiente: « Qui omnes (tam reprobis quam electi) cum suis propriis corporibus resurgent, quæ nunc gestant (1). » Hæc autem fides viguit tum apud antiquos patriarchas, tum apud Judæos. Etenim Job, 19, 25: *Scio, inquit, quòd Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terrâ surrecturus sum: et rursum circumdabor pelle meâ, et in carne meâ videbo Deum meum, quem visurus sum ego ipse et non alius: reposita est hæc spes mea in sinu meo (2).* Sic Daniel

(1) In Act. conc. Harduini t. 8, col. 15, 16.

(2) Nihil intentatum reliquerunt Neoterici quidam interpretes, præsertim inter Protestantes, ut nobis eriperent celeberrimum hunc Jobi textum, per quem adstruitur recepta apud veteres resurrectionis fides. Admittunt isti totum hunc locum exponere de spe quam alebat Job de restitutione suâ in pristinum felicem statum. Ita Henke in *Narratione critica de interpretatione loci Job. 19, 25-27. Antiqua Ecclesia*, Helmstad 1783. Doederlein in *Actuario H. Grotii Annotat. seu scholiis in libros poeticos* 5, t. ad h. i. et Joan. Hallenberg in *disquisitione, qualis sit dogmatis de resurrectione corporum mortuorum origo, et num in libro Jobi ejusdem mentio facta sit?* Stockholmie 1798, repetitâ in *Sylloge commentat. theologicæ*, editâ à Joan. Pott. vol. 4, p. 523, seqq. Jam verò ejusmodi auctores aërem verberare ac frustra in id eluctari constat:

I. Ex eo quòd ejusmodi expositionem excludat simplex verborum sensus, quibus Job significat spem apud se aluisse mortis suæ somnum non æternum fore, sed ab ipso Deo se aliquando expegeturum iri, et futurum esse ut Deus mortuo ipsi advigilare non desinat, ipsum olim in vitam revocatum ut amicum amicè recepturus. Ita enim se habet hebraica veritas: *Ego novi vindicem meum viventem et postea*, (seu postertum) *super pulverem staturum (vel adstabit), et postquam cutem meam corroserint aut consumperint (scilicet corrodentes seu consumentes vermes) hæc (hanc ossium meorum compagem, corpus meum); tamen è carne meâ (id est, corpore meo reintegrato) videbo Deum. Quem ego video mihi (scilicet propitium, in bonum meum), et oculi mei viderunt (nempe videbunt, præ. pro futuro) et non alius (seu alius mei loco). Defecerunt renes mei in sinu meo (præ vehementi Deum videndi desiderio).* Ex quibus patet versionem vulgatam optimè exprimere sensum Jobi, quamvis majorem adhuc vim præ se ferat hebraicus textus. Testator enim Job spem suam, ut observat Pareau apud Rosenmuller in h. l., et quidem duplicem; alteram de vindictâ Dei in censoribus iniquos aliquando post suam mortem, ut opinabatur quidem, proximam, exercendam, alteram de favore Dei, sibi unâ cum meliori vitâ restituendo. « Itaque, ait cit. auct., imagine usus, quâ nulla gravior exogitari potest, nulla in summâ brevitate locupletior, nulla denique, quæ spem animo Jobi comprehensam magis et conspectui totam simul subjiciat, Deum immortalẽ, ipsique per omnes hominum ætates securitatis superstitem collocat veluti juxta suas reliquias, sive ad sepulcrum, quo illæ condendæ essent. Ibi igitur fingit stare Deum, qui non tantum stricto gladio mortuum se custodiat, quo defendat ab aliorum contempu ac vituperio. . . . sed verò qui simul etiam pulveri suo advigilet perpetuò ex eo novum iterum hominem formaturus. Enim verò hoc quoque nove-

12, 2: *Et multi de his qui dormiunt in terrâ pulvere, evigilabunt: alii in vitam æternam, et alii in opprobrium, ut videant semper.* Sed luculentissimè hæc fides exprimitur à septem illis fratribus, qui fortiter sub Antiocho martyrium passi sunt dicentes: *Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternâ vitæ resurrectione suscitabit. . . potius est ab hominibus morti datos spem expectare à Deo, iterum ab ipso resuscitandos (2 Machab. 7, 9-14.).* Hinc Martha juxta avitam fidem dicebat Christo: *Scio quia resurget (frater meus) in resurrectione in novissimo die.*

Quum verò Sadducæi ab eâ non secus ac à fide de animorum immortalitate recessissent, Christus, Matth. 22, 31, ipsis utrumque dogma confirmavit illis verbis: *De resurrectione autem mortuorum non legistis quòd dictum est à Deo dicente vobis: ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Jacob? infert autem: Non est Deus mortuorum, sed viventium, omnes enim vivunt ei.* Hinc Apostolus 1 Cor. 15, 16, collegit resurrectionem generalem ex resurrectione Christi scribens: *Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra. . . ergo et qui dormierunt in Christo perierunt.* Hoc item argumento utitur ad excitandos fideles, et ad ipsos exhilarandos ab amicorum familiariorumque amissione 1 Thess. iv, 15: *Si enim, inquit, credimus quòd Jesus mortuus est et re-*

rat Jobus, se jam depositurum esse corpus hoc « tabe vermibusque consumptum, atque obsoletæ vestis instar exuturum suam carnem, totamque adeò mortalitatem suam, nunquam denuò induendam. « Cùmque ex sepulcro redivivus egrederetur, tum Deum sibi etiamnum adstantem visurus esset, qui ipsum mox benignè ad se reciperet, nec de pristina « in ipsum inimicitia quidquam servasset. »

II. Ex contextu patet eximium quid et singulare esse, quod hic Job profitetur, ut evincit solemnitas illius proemii, quo præfatur, optans ut sermones hi sui scriberentur et sculperentur in libro, et stylo ferreo in omnium ætatum memoriam in rupe incidèrentur. Restitutio autem fortunæ et sanitatis tanti profectò momenti non erat, ut tam solemnè ratione memoriæ ejus ad posteros transmittere optaret.

III. Quòd plurimum momenti addit illud est, Jobum tam longè à spe fortunæ sanitatisque restituendæ abfuisse, ut potius mortem à se vehementer exoptatam certissimè expectaverit, et nihil prorsus habuerit, quod in hanc vitam speraret. Id quod pluribus clarisque sermonum suorum locis evincit I. A. Voigtlaender in *Isagoge ad interpretationem Jobi cap. 19, 25-27.* Dresdæ 1809, quam secuta est interpretatio ipsa hujus loci ib. 1810, Conf. Job. 3, 20-26. 6, 8-12. 7, 15-16. 9, 21. 15, 15. 17, 15, seqq. 21, 25. 50, 25. Jam verò quum hoc de vindice oraculum spem certissimam et inconcussam fiduciam præ se ferat, inde sic arguitur: quòd Job ærumnarum finem et requiem in his terris non expectavit, et nihilominus spem omnimodæ liberationis vindicis seu judicis sui ope fovit indubiam; eum oportet de venturo judicio, corporum resurrectione ultimâ, et rerum omnium instauracione cogitasse.

Hæc libuit ferè ad verbum ex Rosenmullero decerpere, qui adversariis suspectus esse non potest. Prolixius præterea hæc deduximus eò quòd agatur de re maximi momenti, cujusmodi est fides antiquissima tum de animorum immortalitate, tum de futurâ corporum resurrectione. Conf. præterea de hoc textu Joan. Pineda S. J. qui non tantum totum hunc locum illustrat, verum etiam germanum ejus sensum apprime vindicat.